

151. löggjafarþing 2020–2021.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á hjúskaparlögum, nr. 31/1993, með síðari breytingum (aldur hjónaefna, könnunarmenn og lögsaga í málum til hjónaskilnaðar).

Frá dómsmálaráðherra.

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 7. gr. laganna:

a. 2. málsl. 1. mgr. fellur brott.

2. gr.

Í stað orðsins „ráðuneytið“ í 2. málsl. 1. mgr. 8. gr. kemur: sýslumann.

3. gr.

Í stað orðsins „ráðuneytið“ í 3. málsl. 1. mgr. 12. gr. kemur: sýslumaður.

4. gr.

Í stað orðsins „ráðuneytið“ í 3. málsl. 3. mgr. 13. gr. laganna kemur: sýslumaður.

5. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 14. gr. laganna:

a. 1. mgr. orðast svo: Sýslumenn og löglærðir fulltrúar þeirra annast könnun á hjónavígsluskilyrðum. Fer könnunin fram í lögsagnarumdæmi þar sem annað hjónaefna á lögheimili. Nú á hvorugt lögheimili hér á landi og fer könnun þá fram í umdæmi þar sem annað þeirra dvelst. Heimilt er að taka gjald fyrir útgáfu könnunarvottorðs.

6. gr.

Á eftir 25. gr. kemur ný grein, 25. gr. a, svohljóðandi:

25. gr. a

Viðurkenning hjónavígslu sem framkvæmd er erlendis

Einstaklingar sem gengið hafa í hjúskap erlendis eiga almennt rétt á að fá hjúskapinn viðurkenndan hér á landi ef hjúskapurinn uppfyllir hjónavígsluskilyrði og reglur um stofnun hjúskapar í vígslulandinu.

Hjúskapur sem stofnað er til erlendis verður þó ekki viðurkenndur hér á landi ef annar eða báðir einstaklingarnir voru yngri en 18 ára þegar vígsla fór fram. Þegar sérstaklega stendur á og ótvíræðir hagsmunir þess sem var yngri en 18 ára krefjast þess er þó heimilt að viðurkenna

hjúskap hér á landi ef viðkomandi einstaklingur hafði náð 16 ára aldri þegar hjónavígsla fór fram og hjúskapurinn er viðurkenndur í því landi sem hjónavígsla fór fram.

Hjúskapur sem brýtur að öðru leyti en getið er um í 2. mgr. í bága við grunnreglur íslenskrar réttarskipunar eða allsherjarreglu verður ekki viðurkenndur hér á landi.

Hjón sem óska viðurkenningar og skráningar á hjónavígslu sem framkvæmd er erlendis snúa sér til Þjóðskrár Íslands. Ef vafi leikur á því hvort uppfyllt er skilyrði fyrir skráningu hjónavígslunnar skv. 2. og 3. mgr. skal Þjóðskrá Íslands beina málinu til sýslumanns sem leysir úr því með úrskurði. Bera má synjun sýslumanns undir ráðuneytið.

7. gr.

Á eftir 2. mgr. 114. gr. laganna kemur ný málsgrein svohljóðandi:

Mál til hjónaskilnaðar má höfða hér á landi ef hjónavígslan hefur farið fram hér og leitt er í ljós að stefnandi geti ekki höfðað mál í landi þar sem hann á ríkisfang eða er búsettur.

8. gr.

Á eftir 3. tölul. 1. mgr. 123. gr. laganna kemur nýr tölul., 4. tölul., svohljóðandi:

Ef hjónaskilnaðar er krafist, enda hafi hjónavígsla farið fram hér á landi og leitt er í ljós að sá sem óskar hjónaskilnaðar geti ekki óskað eftir hjónaskilnaði í landi þar sem hann á ríkisfang eða er búsettur.

9. gr.

Við 2. mgr. 133. gr. bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Ráðherra er heimilt að ákveða með reglugerð að könnun á hjónavígsluskilyrðum skv. 1. mgr. 14. gr. og viðurkenning á hjónavígslu skv. 25. gr. a verði á hendi eins sýslumanns

10. gr.

Við lögin bætist ný grein, 142. gr. svohljóðandi:

Ákvæði 25. gr. a laganna á einungis við um beiðnir um viðurkenningu hjónavígslu sem framkvæmd er erlendis sem berast eftir gildistöku laganna.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Ákvæði 5. gr. og 3. tölul. 12 gr. tekur þó ekki gildi fyrr en 1. janúar 2022.

12. gr.

Breyting á öðrum lögum.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. *Barnalög, nr. 76/2003*: 2. mgr. 61. gr. laganna fellur brott.
2. *Lögræðislög, nr. 71/1997*: 2. mgr. 1. gr. laganna fellur brott.
3. *Lög um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 88/1991*: Við 14. gr. laganna bætist nýr tölul., 39. tölul., svohljóðandi: Fyrir útgáfu könnunarvottorðs 4500 kr.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta var unnið í dómsmálaráðuneytinu í samvinnu við Hrefnu Friðriksdóttur, prófessor við lagadeild Háskóla Íslands.

Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar á ýmsum þáttum hjúskaparlaga. Lagðar eru til breytingar sem varða undanþáguheimild vegna lágmarksaldurs til þess að stofna til hjúskapar, könnun hjónavígsluskilyrða, lögsögu í hjónaskilnaðarmálum auk þess sem lagt er til að færa verkefni frá ráðuneytinu til sýslumanna.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Markmið frumvarpsins er margþætt. Að því er varðar afnám undanþágu frá því að heimila einstaklingum yngri en 18 ára að ganga í hjúskap er tilgangurinn að samræma hjúskaparlögin alþjóðlegum tilmælum og viðhorfum varðandi lágmarksaldur til þess að ganga í hjúskap. Varðandi tillögur frumvarpsins um að fela sýslumönnum alfarið að kanna hjónavígsluskilyrði er markmiðið að samræma framkvæmd og bæta gæði könnunar á hjónavígsluskilyrðum. Varðandi rýmkun á lögsögu íslenskra stjórnvalda í hjónaskilnaðarmálum er tilgangur þeirra breytinga sem lagðar eru til að bregðast við gagnrýni sem hefur komið fram á gildandi löggjöf er varða ákveðinn hóp sem og að samræma lögin þeim reglum sem um þetta gilda á hinum Norðurlöndunum. Að því er varðar þau verkefni sem lagt er til að færa frá ráðuneytinu til sýslumanna eru þau talin samræmast hlutverki sýslumanna betur en ráðuneytisins.

3. Meginefni frumvarpsins.**3.1. Aldur hjónaefna**

Í fyrsta lagi er um að ræða breytingar á ákvæðum hjúskaparlaga varðandi aldur hjónaefna. Samkvæmt 7. gr. núgildandi laga mega tveir einstaklingar stofna til hjúskapar þegar þeir hafa náð 18 ára aldri. Í ákvæðinu kemur einnig fram að ráðuneytið geti veitt yngra fólki leyfi til að ganga í hjúskap enda liggi fyrir afstaða forsjárforeldra til hjúskaparstofnunarinnar. Í athugasemdum við ákvæðið í greinargerð sem fylgdi frumvarpi til hjúskaparlaga kemur fram að ekki sé tilgreindur lágmarksaldur í sambandi við veitingu undanþágu, en naumast yrði yngra fólki en 16 ára veitt aldursleyfi. Á þeim tíma sem hjúskaparlögin voru sett var sjálfræðisaldur 16 ár skv. þágildandi lögræðislögum.

Með lögræðislögum nr. 71/1997, sem tóku gildi 1. janúar 1998, var sjálfræðisaldur hækkaður í 18 ár. Frá þeim tíma hafa 18 umsóknir um undanþágu á grundvelli 7. gr. hjúskaparlaga borist ráðuneytinu, en engar vegna einstaklinga yngri en 16 ára. Í nær öllum tilvikum voru einstaklingar 17 ára en í tveimur tilvikum voru þeir 16 ára. Í töflu 1 sést að umsóknum hefur farið fækkandi. Frá árinu 1998 til 2008 voru veittar alls 14 undanþágur en frá árinu 2009 til 2020 alls fjórar.

Tafla 1. Fjöldi einstaklinga sem hefur verið veitt heimild á grundvelli 7. gr. hjúskaparlaga til að ganga í hjúskap þrátt fyrir að viðkomandi hafi ekki náð 18 ára aldri.

Ár	Undanþágur	Kvenkyn	Aldur	Karlkyn	Aldur
2020	0				
2019	0				
2018	0				
2017	0				
2016	1	1	17		
2015	1	1	17		
2014	1	1	16		
2013	1	1	17		
2012	0				
2011	0				
2010	0				
2009	0				
2008	3	3	17		
2007	1			1	17
2006	0				
2005	1	1	17		
2004	1	1	17		
2003	1	1	17		
2002	1	1	16		
2001	0				
2000	2	2	17		
1999	2	2	17		
1998	2	2	17		
Samtals	18	17	—	1	—

Almennt er viðurkennt að hjúskapur hafi víðtæk réttaráhrif og leggi hjónum margvísleg réttindi og skyldur á herðar. Rökin að baki aldursskilyrði eru þau að réttarstaða barns eigi fyrst og fremst að ráðast af reglum sem taki mið af réttindum og hagsmunum barnsins en ekki sjónarmiðum sem búa að baki ákvæðum hjúskaparlaga. Réttarstaða barns á þannig að njóta fullnægjandi verndar skv. ákvæðum laga um samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins, barnalaga og barnaverndarlaga ef á þarf að halda.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um samþykki fyrir hjónabandi, lágmarksaldur og skráningu hjónabanda frá árinu 1962 öðlaðist gildi hér á landi árið 1978. Samningurinn kveður á um skyldu aðildarríkjanna til þess að ákvarða lágmarksaldur fyrir hjónabönd en kveður ekki nánar á um hver sá aldur eigi að vera. Samkvæmt samningnum skal ekki stofnað til hjúskapar af nokkrum undir þeim aldri nema lögmæt yfirvöld hafi veitt undanþágu af brýnum ástæðum, til hagsmuna fyrir hin fyrirhuguðu hjónaefni.

Í samningi Sameinuðu þjóðanna um afnám allrar mismununar gagnvart konum frá 1979, sem öðlaðist gildi hér á landi árið 1985, kemur m.a. fram að trúlofun og gifting barns skuli ekki hafa neinar lögfylgjur og gera skuli allar nauðsynlegar ráðstafanir, þar á meðal með

lagasetningu, til þess að ákvarða lágmarkshjúskaparaldur og gera að skyldu að skrá hjónavígslur í opinbera skrá.

Í samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins frá 1989 (barnasáttmálanum), sem öðlaðist gildi hér á landi árið 1992 og var jafnframt lögfestur árið 2013, tekur hugtakið barn til einstaklings sem ekki hefur náð 18 ára aldri, nema hann nái fyrir lögræðisaldri samkvæmt lögum þeim sem hann lýtur. Við túlkun samningsins hefur verið lögð áhersla að börn njóti þeirra réttinda sem skapa þeim þroskavænleg skilyrði og að vernda börn fyrir aðstæðum sem leggja þeim byrðar á hendur og geta reynst þeim skaðlegar. Því hefur verið haldið fram að barnahjónabönd brjóti á réttindum barna samkvæmt barnasáttmálanum, m.a. á rétti til heilsu, menntunar, verndar gegn ofbeldi og kynferðislegri misnotkun.

Í tilmælum Evrópuráðsins nr. 1468/2005, um þvinguð hjónabönd og barnahjónabönd, kemur m.a. fram að undir skilgreininguna barnahjónabönd falli þau tilvik þegar a.m.k. annar aðilinn er undir 18 ára aldri. Í tilmælunum eru ríki hvött til þess að banna hjónabönd einstaklinga yngri en 18 ára. Þá má að lokum benda á að í heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna er m.a. lagt til að allir skaðlegir siðir, eins og barnahjónabönd, snemmbúin og þvinguð hjónabönd og sköddun kynfæra kvenna, skuli afnumdir.

Á hinum Norðurlöndunum hafa verið gerðar breytingar á löggjöf sem fela í sér að heimila engar undanþágur frá því skilyrði að einstaklingur verði að hafa náð 18 ára aldri til þess að ganga í hjúskap. Þá hafa hin Norðurlöndin unnið að því að setja reglur um viðurkenningu erlends hjúskapar, þar sem því er m.a. hafnað að viðurkenna hjónavígslur yngri einstaklinga en 18 ára sem fara fram erlendis, nema samkvæmt afar ströngum undanþágum. Í dag eru ekki ákvæði í hjúskaparlögum sem snúa að því hvort og þá undir hvaða kringumstæðum viðurkenna beri slíkar hjónavígslur. Samkvæmt upplýsingum frá Þjóðskrá Íslands, hvað varðar skráningu á hjónavígslum sem framkvæmdar hafa verið erlendis og hjónaefni hefur verið yngri en 18 ára, þá hefur framkvæmd stofnunarinnar verið þannig að ef hjónaefni var á aldrinum 16 til 17 ára þegar hjónavígsla fór fram þá hefur hjúskapurinn verið skráður í þjóðskrá og er þar tekið mið af undanþáguheimild sem hefur verið samkvæmt núgildandi hjúskaparlögum. Skráningu hefur hins vegar verið hafnað þegar hjónaefni hefur verið yngri en 16 ára.

Í frumvarpinu er lagt til að Ísland fylgi alþjóðlegum tilmælum og viðhorfum varðandi lágmarksaldur til þess að ganga í hjúskap og þeirri þróun sem hefur átt sér stað í löggjöf á hinum Norðurlöndunum. Þannig er í fyrsta lagi lagt til að afnumin verði undanþáguheimild frá því að einstaklingur yngri en 18 ára megi ganga í hjúskap. Gengið er út frá því að ákvæði barnalaga um réttindi og skyldur forsjáraðila og ákvæði annarra laga, svo sem barnaverndarlaga, um stuðning og aðrar ráðstafanir séu til þess fallin að styðja við börn í fjölbreyttum aðstæðum án þess að þau njóti réttinda sem hugsanlega myndu leiða af stofnun hjúskapar. Í öðru lagi er lagt til að lögfesta meginreglu um viðurkenningu hjónavígslu sem stofnað er til erlendis. Lagt er til að lögin beri með sér að hjónavígslur einstaklinga yngri en 18 ára sem fara fram erlendis verði ekki viðurkenndar hér á landi nema samkvæmt ströngum undanþágum. Er miðað við að þetta eigi við óháð því hvort hjónin séu enn yngri en 18 ára þegar þau koma hingað til lands og óska viðurkenningar. Lagt er til að undanþágur verði einungis veittar í undantekningartilvikum með hliðsjón af hagsmunum þess sem var undir 18 ára. Þá verði alltaf að uppfylla þau skilyrði að einstaklingur hafi náð 16 ára aldri þegar hjónavígsla fór fram og hjúskapurinn verið viðurkenndur í því ríki þar sem hjónavígslan fór fram. Svipaðar undanþágur er einnig að finna á hinum Norðurlöndunum hvað þetta varðar. Þegar synjað er viðurkenningar er einnig gert ráð fyrir að leitast verði við að styðja einstaklinginn í samræmi við aðstæður og eftir því sem þörf krefur. Gert er ráð fyrir að hjón

sem óska viðurkenningar og skráningar á hjónavígslu, sem framkvæmd er erlendis, snúi sér til Þjóðskrár Íslands. Ef vafi leikur hins vegar á því hvort uppfyllt sé skilyrði fyrir skráningu hjónavígslu skal Þjóðskrá Íslands beina málinu til sýslumanns sem leysir úr því með úrskurði. Frumvarpið gerir ráð fyrir að ráðuneytið geti falið einu sýslumannsembætti umrætt verkefni á landsvísi. Þá verði unnt að bera synjun sýslumanns undir ráðuneytið.

3.2. Könnun á hjónavígsluskilyrðum

Í öðru lagi felur frumvarpið í sér breytingar á hjúskaparlögum sem snúa að könnun á hjónavígsluskilyrðum áður en hjónavígsla fer fram. Samkvæmt núgildandi hjúskaparlögum eru það löggildir hjónavígslumenn sem annast þessa könnun með þeirri undantekningu þó að sýslumenn og löglærðir fulltrúar þeirra skulu ávallt annast könnun á hjónavígsluskilyrðum ef annað hjónaefna eða bæði eiga ekki lögheimili hér á landi. Löggildir hjónavígslumenn skv. hjúskaparlögum eru prestar, forstöðumenn skráðs trúfélags eða lífsskoðunarfélags eða umboðsmenn þeirra og borgaralegir vígslumenn. Könnun hjónavígsluskilyrða er því í dag á höndum margra aðila en hætta er á því að það verði til þess að skapa misræmi í framkvæmd. Þjóðskrá Íslands, sem hefur m.a. það hlutverk að taka á móti og skrá tilkynningar um hjónavígslur hefur t.a.m. orðið vör við það að ágallar séu á útfyllingu eyðublaðsins um tilkynningu hjónavígslu, könnunartottorð og svaramannavottorð. Bent hefur verið á að þeir ágallar séu af ýmsu tagi, t.d. að tilkynning sé ekki undirrituð af vígslumanni, undirritun könnunarmanns vanti, svaramanns sé ekki getið eða svaramaður sé ólöggráða, undirritun hjónaefna um að þau viti ekki um lagatálma á hjúskap sínum hafi vantað og í nokkrum tilvikum hafi komið fyrir að sá hluti skýrslunnar sem lúti að könnunartottorði sé óútfylltur að hluta eða öllu leyti. Jafnframt hafa borist nokkrar tilkynningar frá Þjóðskrá Íslands um tvíkvæni þar sem ekki hafi verið gætt að því hvort hjónaefnin hafi verið lögskilin fyrir vígslu.

Stofnun hjúskapar hefur í för með sér margvísleg réttaráhrif. Tilgangur hjónavígsluskilyrða er að fastmóta hverjir eigi rétt á því að stofna til hjúskapar og könnun hjónavígsluskilyrða er ætlað að koma í veg fyrir að farið verði á svig við þessar reglur. Til þess að tryggja áreiðanleika í könnun á hjónavígsluskilyrðum og samræmda framkvæmd til hagsbóta fyrir hjónaefni er þörf á að einfalda núverandi fyrirkomulag og ganga úr skugga um að þeir aðilar sem heimild hafa til að annast könnun hjónavígsluskilyrða hafi þá sérfræðiþekkingu sem til þarf. Þannig þykja rök fyrir því að opinber aðili eða stofnun hafi það verkefni undir höndum að kanna hjónavígsluskilyrði áður en unnt er að ganga í hjúskap. Í frumvarpinu er lagt til að könnun hjónavígsluskilyrða fari einungis fram hjá sýslumönnum, hvort sem hjónaefni eigi lögheimili hér á landi eða ekki. Þá er lagt til að ráðuneytið geti með reglugerð ákveðið að fela einu sýslumannsembætti umrætt verkefni. Með því að fela einu sýslumannsembætti umrætt verkefni verði m.a. unnt að samræma framkvæmd varðandi þær kröfur sem sýslumenn gera til þeirra gagna sem krafist er frá erlendum ríkisborgurum sem ætla að ganga í hjúskap hér á landi. Þá er gert ráð fyrir að jafnframt verði lögð áhersla á að einfalda ferlið með rafrænum lausnum.

Þess ber að geta að vígsluheimildir presta og forstöðumanna trú- og lífsskoðunarfélaga og umboðsmanna þeirra verða óbreyttar samkvæmt lögum.

3.3. Lögsaga í hjónaskilnaðarmálum

Í þriðja lagi eru lagðar til breytingar á ákvæðum hjúskaparlaga varðandi lögsögu íslenskra stjórnvalda og dómstóla til þess að veita lögskilnað hér á landi í tilteknum tilvikum ef hvorugur aðili býr hér á landi og viðkomandi eru ekki íslenskir ríkisborgarar.

Hjúskapur samkynhneigðra er ekki viðurkenndur í öllum ríkjum og þeir sem ganga í hjúskap hér á landi eiga ekki beinan rétt né kröfu til að hjúskapur þeirra verði viðurkenndur í öðrum ríkjum, t.d. ríkjum þar sem annar eða báðir eiga ríkisborgararétt eða hafa fasta búsetu. Samkynhneigð pör sem gifta sig hér á landi og fá hjúskap sinn ekki viðurkenndan í heimalandi sínu geta ekki óskað eftir lögskilnaði hér á landi samkvæmt núgildandi lögum nema þegar viðkomandi einstaklingar eru búsettir hér eða eru íslenskir ríkisborgarar. Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar á ákvæðum hjúskaparlaga sem snúa að lögsögu þannig að unnt sé að óska eftir hjónaskilnaði hér á landi ef leitt er í ljós að stefnandi geti ekki höfðað mál til skilnaðar í því landi sem hann á ríkisfang eða er búsettur. Eiga breytingarnar jafnt við um hjónaskilnaðarmál fyrir dómstólum og stjórnvöldum að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna.

Á hinum Norðurlöndunum er að finna sambærilegar heimildir sem hafa verið útfærðar með mismunandi hætti í löggjöf. Þess ber að geta að samkvæmt 2. mgr. 114. gr. núgildandi hjúskaparlaga má höfða mál til ógildingar hjúskapar hér á landi ef hjónavígslan hefur farið fram hér.

3.4 Færsla verkefna frá ráðuneytinu til sýslumanna

Í fjórða lagi eru lagðar til breytingar sem snúa að því að færa verkefni frá ráðuneytinu til sýslumanna. Ber þar fyrst að nefna synjun á samþykki lögráðamanns fyrir því að ólögráða einstaklingur geti stofnað til hjúskapar, sem yrði þá borin undir sýslumann í stað ráðuneytið. Þá er um að ræða undanþágu frá hjónavígsluskilyrðinu um tiltekna stöðu fjárskipta milli hjónaefnis og fyrri maka og undanþágu, sem sýslumanni yrði heimilt að veita í stað ráðuneytisins. Því næst er um að ræða heimild ráðuneytis til að veita undanþágu frá því að tveir svaramenn ábyrgist að enginn lagatálmi sé á fyrirhuguðum hjúskap og að einn svaramaður undirriti vottorð sem myndi þá vera undir sýslumanni komið að veita undanþágu frá eftir atvikum. Eru umrædd verkefni talin falla betur að starfsemi sýslumanna heldur en ráðuneytisins. Ákvörðunum sýslumanna verður unnt að skjóta til ráðuneytisins samkvæmt 132. gr. laganna.

3.5. Reglur um lágmarksaldur til að ganga í hjúskap og lögsaga í hjónaskilnaðarmálum á hinum Norðurlöndunum

3.5.1 Danmörk

Í Danmörku er lágmarksaldur til þess að ganga í hjúskap 18 ára, án þess að unnt sé að gera undanþágu. Þá er hjúskapur aðeins gildur í Danmörku ef bæði hjónaefni hafa náð 18 ára aldri þegar hjónavígsla fór fram. Hjúskap, sem stofnað er til utan Danmerkur, skal að meginstefnu viðurkenna ef hjúskapurinn er viðurkenndur í því landi sem hjónavígslan fór fram. Hjúskapur skal þó ekki viðurkenndur ef hann brýtur augljóslega gegn allsherjarreglu í Danmörku. Hjónavígsla sem framkvæmd er utan Danmerkur er ekki viðurkennd í Danmörku ef viðkomandi hafði ekki náð 18 ára aldri þegar hjónavígsla fór fram. Ákvæðið tekur þó ekki til hjónavígslna sem viðurkenndar voru í Danmörku áður en gerðar voru breytingar á lögum og reglum sem um þetta varða í Danmörku. Þá er heimilt að gera undanþágu frá því að viðurkenna ekki hjónavígslur utan Danmerkur, þó viðkomandi hafi ekki náð 18 ára aldri, ef veigamiklar ástæður eru fyrir hendi, og viðkomandi er settur í ósanngjarna stöðu ef hjúskapurinn er ekki viðurkenndur.

Varðandi lögsögu í hjónaskilnaðarmálum þá nær dönsk lögsaga, samkvæmt dönskum lögum (sbr. retsplejeloven, ákvæði 448 f), til hjónaskilnaðarmála þegar um er að ræða einstaklinga af sama kyni sem gengu í hjúskap í Danmörku og hvorugur aðili er búsettur í

landi þar sem hjúskapur einstaklinga af sama kyni er viðurkenndur. Mál til ógildingar má einnig höfða í Danmörku. Ákvæðin taka einnig til mála sem eru til meðhöndlunar hjá stjórnvöldum í Danmörku.

3.5.2 Finnland

Í Finnlandi hefur lágmarksaldur til þess að ganga í hjúskap verið 18 ára frá því í júní 2019. Hjúskapur sem stofnað er til utan Finnlands er einungis viðurkenndur ef hjúskapurinn er viðurkenndur í því landi sem hún fór fram. Ef hjúskapur er aftur á móti talinn stríða gegn allsherjarreglu er hjúskapurinn ekki viðurkenndur í Finnlandi. Sem stendur eru ekki ákvæði í finnskum lögum um barnahjónabönd. Til skoðunar í Finnlandi er núna hvort lögfesta eigi ákvæði sem fjalla um hjúskap einstaklinga yngri en 18 ára sem stofnað er til utan Finnlands.

Lögsaga í hjónaskilnaðarmálum í Finnlandi fer eftir Evrópureglugerð nr. 2019/1111 frá 25. júní 2019, þ.e. Brussels II bis (*Council Regulation (EU) No. 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction, the recognition and enforcement of decisions in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, and on international child abduction*). Að öðrum kosti er unnt að líta til finnsku hjúskaparlaganna, sbr. ákvæði 119. Þar kemur fram að unnt sé að stofna til hjónaskilnaðarmáls í Finnlandi ef annar hvor aðila er búsettur í Finnlandi, ef stefnandi hefur verið búsettur í Finnlandi eða hefur tengsl við landið og getur ekki óskað hjónaskilnaðar í erlendu ríki sem annar hvor aðila er búsettur eða ef það myndi fela í sér óréttlæt看lega erfiðleika fyrir stefnanda eða ef aðstæður eru þannig að réttlæt看legt sé að höfða málið í Finnlandi.

3.5.3 Noregur

Í Noregi er lágmarksaldur til að ganga í hjúskap 18 ára. Var heimild til þess að gera undanþágu frá þeim lágmarksaldri afnumin í Noregi árið 2018. Hjúskap, sem stofnað er til utan Noregs, skal að meginstefnu viðurkenna ef hjúskapurinn er viðurkenndur í því landi sem hjónavígslan fór fram. Hjúskapur skal þó ekki viðurkenndur ef hann brýtur augljóslega gegn allsherjarreglu í Noregi. Hjúskapur sem stofnað er til utan Noregs er ekki viðurkenndur í Noregi ef viðkomandi hafði ekki náð 18 ára aldri og a.m.k. annar aðili er norskur ríkisborgari eða varanlega búsettur í Noregi. Samkvæmt beiðni beggja aðila er þó heimilt að viðurkenna hjúskap í slíkum tilfellum ef það eru knýjandi ástæður fyrir því. Í Noregi er ekki samsvarandi ákvæði varðandi hjúskap sem stofnað er til utan Noregs þar sem viðkomandi hefur engin tengsl við Noreg. Í Noregi eru nú til umfjöllunar tillögur um að ákvæðin um viðurkenningu barnahjónabanda nái með sambærilegum hætti einnig til þeirra sem ekki hafa sérstök tengsl við Noreg.

Varðandi lögsögu í hjónaskilnaðarmálum í Noregi þá er unnt að óska eftir hjónaskilnaði í Noregi ef aðilar gengu í hjúskap í Noregi og sýnt er fram á að stefnandi geti ekki höfðað mál í því landi sem hann á ríkisfang eða er búsettur. Þegar breytingar voru gerðar á norskum lögum varðandi lögsögu í fyrrnefndum tilvikum var tilgangurinn upphaflega að gera pörum af sama kyni, sem gengu í hjúskap í Noregi og höfðu flutt frá Noregi, kleift að óska eftir hjónaskilnaði í Noregi.

3.5.4 Svíþjóð

Í Svíþjóð er lágmarksaldur til þess að ganga í hjúskap 18 ára og engar undanþágur hefur verið unnt að veita frá því síðan í júlí 2014. Hjúskapur sem stofnað er til utan Svíþjóðar er ekki viðurkenndur í Svíþjóð ef viðkomandi voru undir 18 ára aldri þegar

hjónavígsla fór fram. Ef það eru sérstakar aðstæður fyrir hendi og báðir aðilar hafa náð 18 ára aldri þegar óskað er viðurkenningar á hjúskapnum er aftur á móti unnt að gera undanþágu. Einungis skal beita umræddri heimild í sérstökum undantekningartilvikum.

Lögsaga í hjónaskilnaðarmálum í Svíþjóð fer eftir fyrrnefndri Evrópureglugerð nr. 2019/1111, þ.e. Brussels II bis. Samkvæmt Evrópureglugerðinni eiga sænsk lög við ef það er enginn þar til bær dómstóll samkvæmt reglugerðinni og stefnandi er ekki ríkisborgari eða búsettur í aðildarríki Evrópusambandsins. Samkvæmt sænskum lögum getur sænsk lögsaga átt við ef báðir aðilar eru sænskir ríkisborgarar, ef stefnandi er sænskur ríkisborgari og á búsetu í Svíþjóð eða hefur verið búsettur í Svíþjóð eftir 18 ára aldur, ef stefnandi er ekki sænskur ríkisborgari en hefur verið búsettur í Svíþjóð í meira en eitt ár eða ef stefndi er búsettur í Svíþjóð.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Í ákvæði 71. gr. stjórnarskrárinnar, nr. 33/1944, sbr. lög nr. 97/1995, um friðhelgi einkalífs, heimilis og fjölskyldu felst réttur til að stofna fjölskyldu og viðhalda fjölskyldutengslum. Þennan rétt má þó skerða ef brýna nauðsyn ber til vegna réttinda annarra. Hér ræður úrslitum ákvæði 3. mgr. 76. gr. stjórnarskrárinnar um að börnum skuli tryggð í lögum sú vernd og umönnun sem velferð þeirra krefst en eins og áður hefur komið fram miða tillögur um bann við barnahjónaböndum gagngert að því að tryggja börnum nauðsynlega og viðunandi vernd. Þennan rétt barnsins má enn fremur leiða af ákvæðum barnasáttmálans. Í dómi Mannréttindadómstóls Evrópu í máli Z.H. og R.H. gegn Sviss (mál nr. 60119/12) reyndi á synjun á viðurkenningu hjónavígslu þar sem annar aðilinn var undir 18 ára. Í dóminum er tekið fram að einstök aðildarríki mannréttindasáttmálans séu best til þess fallin og hafi rúmt sviðgrúm til að móta hvernig ákjósanlegt sé að vernda rétt barna í þessum aðstæðum, m.a. með því að synja um viðurkenningu hjúskapar.

Hvað varðar aðrar þjóðréttarskuldbindingar þá hefur Evrópuráðið samkvæmt framansögðu sett tilmæli um þvinguð hjónabönd og barnahjónabönd, en þar kemur m.a. fram að undir skilgreininguna barnahjónabönd falli þau tilvik þegar a.m.k. annar aðilinn er undir 18 ára aldri. Í tilmælunum eru ríki hvött til þess að banna hjónabönd einstaklinga yngri en 18 ára. Þá er í heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna m.a. lagt til að allir skaðlegir siðir, eins og barnahjónabönd, snemmbúin og þvinguð hjónabönd og sköddun kynfæra kvenna, skuli afnumdir.

5. Samráð.

Í vinnslu

6. Mat á áhrifum.

Í vinnslu

Frumvarpið snýr að því að gera breytingar á ýmsum þáttum hjúskaparlaga. Markmið þess er m.a. að samræma lögin alþjóðlegum tilmælum og viðhorfum, að bæta og samræma reglur

og framkvæmd á grundvelli laganna og bregðast við gagnrýni sem fram hefur komið hvað tiltekin ákvæði laganna varðar.

Frumvarpið hefur að ákveðnu marki mismunandi áhrif á konur og karla. Eins og fram kom í töflu 1 hér að ofan hafa það nánast í öllum tilvikum verið stúlkur sem fengið hafa undanþágu frá ákvæði laganna um lágmarksaldur. Beiðnir um undanþágur eru þó fáar og hefur farið ort fækkandi. Óhætt er að gera ráð fyrir að hið sama eigi við um hjónavígslur sem framkvæmdar eru erlendis, þ.e. að stúlkán sé mun oftár sá aðilinn sem er undir 18 ára aldri. Ekki er þó talið að frumvarpsins skerði rétt kvenna með ómálefnalegum hætti þar sem þær eru á barnsaldri og njóta verndar og réttinda sem börn.

Gert er ráð fyrir að frumvarpið hafi jákvæð áhrif á réttarstöðu barna þar sem þeim verði tryggð skýrari vernd en myndi leiða af rétti þeirra til að stofna til hjúskapar. Þess ber að geta að þar sem beiðnir um undanþágur frá aldursskilyrði hjúskaparlaga hafa verið afar fáar er ekki gert ráð fyrir að breytingarnar muni hafa teljandi áhrif á stóran hóp ungmenna hér á landi.

Þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu hafa jákvæð áhrif á réttindi samkynhneigðra para sem gengið hafa í hjúskap hér á landi. Breytingar munu gera þeim kleift óska skilnaðar hér á landi að því tilskyldu að hjúskapurinn sé ekki viðurkenndur í landi þar sem aðilar eiga ríkisfang eða eru búsettir. Ekki er gert ráð fyrir að um mörg mál verði að ræða hjá stjórnvöldum eða dómstólum hér á landi.

Frumvarpið gerir ráð fyrir útgjaldabreytingum að því er varðar fyrirhugaðar breytingar frumvarpsins á ákvæðum hjúskaparlaga um könnun hjónavígsluskilyrða þar sem lagt er til að könnun hjónavígsluskilyrða fari einungis fram hjá sýslumönnum. Samkvæmt upplýsingum frá Þjóðskrá Íslands hafa hjónavígslur á Íslandi verið um 4000 á hverju ári. Gera þyrfti því ráð fyrir starfshlutfalli hjá sýslumannsembætti sem gæti annað um 4000 erindum á ári sem snúa að könnun hjónavígsluskilyrða. Ætla má að gera þurfi ráð fyrir starfshlutfalli sem nemur a.m.k. einum skrifstofustarfsmanni í 100% starfshlutfalli auk einum sérfræðingi, þ.e. lögfræðingi, í 50% starfshlutfall í umrætt verkefni. Aukinn varanlegur kostnaður hjá sýslumönnum gæti því verið um 18 milljónir króna á ári. Ef verkefnið yrði falið einu sýslumannsembætti myndu þau verkefni færast frá öðrum sýslumannsembættum sem í dag sinna umræddu verkefni, en samkvæmt upplýsingum frá Þjóðskrá Íslands eru sýslumenn í dag að framkvæma um 30% af hjónavígslum á Íslandi og annast þar af leiðandi könnun á hjónavígsluskilyrðum. Flestar hjónavígslur eru í dag framkvæmdar af prestum þjóðkirkjunnar, eða um 50%.

Hvað varðar færslu verkefna frá ráðuneytinu til sýslumanna er ekki gert ráð fyrir að þeim verkefnum fylgi kostnaður fyrir sýslumenn í ljósi þess að umrædd verkefni sem frumvarpið gerir ráð fyrir að færa til sýslumanna koma afar sjaldan til kasta ráðuneytisins.

Varðandi þau mál sem Þjóðskrá Íslands getur vísað til sýslumanns, er snúa að viðurkenningu á hjónavígslu sem framkvæmd er erlendis og vafi leikur á því hvort uppfyllt er skilyrði fyrir skráningu hjónavígslunnar, er ekki gert ráð fyrir að slík mál verði mörg á ári hverju. Ekki liggja fyrir nákvæmar upplýsingar hjá Þjóðskrá Íslands hversu mörg mál á ári hefur verið um að ræða hjá stofnuninni þar sem óskað hefur verið skráningar á hjónavígslu sem framkvæmd var erlendis og annar hvor aðili eða báðir höfðu ekki náð 18 ára aldri. Gert er ráð fyrir að kostnaður sýslumanna vegna slíkra mála sem Þjóðskrá Íslands kann að vísa til þeirra og mögulega til tiltekins sýslumannsembættis rúmist innan fjárveitinga til sýslumanna.

Til þess að geta fjármagnað áætlaðan 18 milljón króna aukinn varanlegan kostnað hjá sýslumönnum er lagt til að heimilt verði að taka gjald fyrir könnunarvottorð og þyrfti gjald fyrir könnunarvottorð að vera um 4.500 kr. til að mæta umræddum auknum kostnaði. Í

frumvarpinu eru lagðar til breytingar á lögum um aukatekjur ríkissjóðs. Frumvarpið er því ekki talið hafa fjárhagsleg áhrif á ríkissjóð né á sveitarfélög.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í ákvæðinu eru lagðar til breytingar á 7. gr. laganna um aldur hjónaefna. Lagt er til að afnema undanþágu 2. mgr. ákvæðisins um að ráðuneytið geti veitt yngra fólki en 18 ára leyfi til að ganga í hjúskap. Forsendur þeirra breytinga hafa verið reifaðar í almennum athugasemdum og vísast að öðru leyti til þess. Hvað varðar viðurkenningu og skráningu hjúskapar einstaklinga yngri en 18 ára sem stofnað var til erlendis vísast til 6. gr. frumvarpsins og athugasemda við það ákvæði.

Um 2.-4. gr.

Í ákvæðunum eru lagðar til breytingar sem snúa að því að færa verkefni frá ráðuneytinu til sýslumanna sem eru talin falla betur að starfsemi sýslumanna en ráðuneytis.

Í 2. gr. eru lagðar til breytingar á 8. gr. laganna sem snýr að synjun á samþykki lögráðamanns fyrir því að einstaklingur geti stofnað til hjúskapar. Er lagt til að unnt verði að bera slíka synjun lögráðamanns undir sýslumann í stað ráðuneytis.

Í 3. gr. eru lagðar til breytingar á 12. gr. laganna en samkvæmt ákvæðinu má eigi vígja hjónaefni nema opinber skipti séu hafin eða einkaskiptum lokið vegna fjárskipta hjónaefnis og fyrri maka. Þetta gildi þó ekki ef fullkomin séreignaskiptan hefur verið á fjármálum hjóna. Samkvæmt ákvæðinu getur ráðuneytið leyst undan þessu skilyrði ef sérstaklega stendur á. Er lagt til að sýslumanni verði falin heimild til að leysa undan umræddu skilyrði í stað ráðuneytisins.

Í 4. gr. eru lagðar til breytingar á 13. gr. laganna sem snýr að heimild ráðuneytis til að veita undanþágu frá því að tveir svaramenn ábyrgist að enginn lagatálmi sé á fyrirhuguðum hjúskap og að einn svaramaður undirriti vottorð. Er lagt til að sýslumanni verði veitt heimild til að veita undanþágu á grundvelli ákvæðisins.

Vert er að benda á að skv. 132. gr. laganna eru ofangreindar ákvarðanir sýslumanns kærnanlegar til ráðuneytisins.

Um 5. gr.

Í ákvæðinu eru lagðar til breytingar á 14. gr. laganna um könnun á hjónavígsluskilyrðum og synjun um útgáfu könnunarvottorðs. Lagðar eru til breytingar á 1. mgr. sem fela í sér að könnun hjónavígsluskilyrða fari einungis fram hjá sýslumönnum, hvort sem hjónaefni eigi lögheimili hér á landi eða ekki. Könnun hjónavígsluskilyrða skal fara fram í lögsagnarumdæmi þar sem annað hjónaefna á lögheimili en eigi hvorugt þeirra lögheimili hér á landi þá skal könnun fara fram í umdæmi þar sem annað þeirra dvelst.

Í ákvæðinu er einnig lagt til að heimilt verði að taka gjald fyrir útgáfu könnunarvottorðs. Eins og kemur fram í almennum athugasemdum frumvarpsins er tilgangur gjaldsins að fjármagna aukin verkefni hjá sýslumönnum.

Árétta ber að vígsluheimildir presta og forstöðumanna trú- og lífsskoðunarfélaga og umboðsmanna verða eftir sem áður óbreyttar þar sem breytingin snýr einungis að könnun hjónavígsluskilyrða áður en hjónavígsla getur farið fram. Eftir að könnun á hjónavígsluskilyrðum hefur farið fram og sýslumaður hefur gefið út könnunarvottorð hafa

hjónaefni val um það hvaða vígslumaður, sem til þess hefur heimild samkvæmt lögunum, framkvæmir hjónavígsluna, sbr. IV. kafla laganna.

Bent er á að í 9. gr. frumvarpsins um breytingar á 133. gr. laganna er lagt til að ráðuneytinu verði heimilt að ákveða með reglugerð að könnun á hjónavígsluskilyrðum verði á hendi eins sýslumanns.

Að öðru leyti vísast til umfjöllunar í almennum athugasemdum frumvarpsins.

Um 6. gr.

Í ákvæðinu er lagt til nýtt ákvæði 25. gr. a um viðurkenningu á hjónavígslu sem stofnað er til erlendis.

Í fyrsta lagi er lagt til að lögfesta þá grunnreglu sem talin er eiga við hér á landi um viðurkenningu hjónavígslu sem stofnað er til erlendis en reglan stendur styrkum fótum í alþjóðalögum. Þar er almennt gert ráð fyrir að hjónavígsla sem framkvæmd er í einu landi verði viðurkennd í öðrum löndum, nema hún þyki brjóta í bága við grunnreglur réttarskipunar eða allsherjarreglu (*ordre public*) í því landi þar sem óskað er viðurkenningar hjónavígslunnar. Samskonar regla var nýverið lögfest í hjúskaparlögum í Danmörku og Noregi um leið og lögfestar voru sérstakar reglur um bann við viðurkenningu barnahjónabanda. Þykir þannig nauðsynlegt að gefa skýra heildarmynd af því sem almennt við á um viðurkenningu erlends hjúskapar í þessu samhengi.

Í öðru lagi er lagt til að í ákvæðinu verði fjallað sérstaklega um viðurkenningu á hjúskap sem stofnað var til erlendis þegar einstaklingur hafði ekki náð 18 ára aldri. Verði það skýr meginregla að slíkur hjúskapur verði ekki viðurkenndur hér á landi. Með þeim skilyrðum að hjónavígslan hafi verið lögleg í landinu þar sem hún fór fram og að viðkomandi hafi náð 16 ára þegar hjónavígslan fór fram verði þó veitt þröng heimild til að viðurkenna hjúskapinn þegar sérstaklega stendur á og ótvíræðir hagsmunir þess sem var yngri en 18 ára krefjast þess. Hér geta m.a. komið til álita aldur viðkomandi þegar óskað er viðurkenningar, tími sem liðinn er frá því að hjónavígsla var framkvæmd og aðstæður öðru leyti. Gert er ráð fyrir að hjón snúi sér í fyrst til Þjóðskrár Íslands og óski skráningar. Skráning felur þá í sér viðurkenningu hjúskaparins og er þetta í samræmi við framkvæmd sem tíðkast hefur um árábil. Þykir þetta óhætt til samræmis við meginregluna um að erlendir hjúskapur sé almennt gildur hér á landi. Ekki þykir á hinn bóginn rétt að Þjóðskrá Íslands meti að hvaða marki víkja beri frá meginreglunni. Ef vafi leikur á hvort uppfyllt er skilyrði fyrir skráningu er því gert ráð fyrir að Þjóðskrá beini málinu til sýslumanns sem leysi úr því með úrskurði. Synjun sýslumanns yrði svo kæranleg til ráðuneytisins. Þá er bent á að í 9. gr. frumvarpsins um breytingar á 133. gr. laganna er lagt til að ráðuneytinu verði heimilt að ákveða með reglugerð að þessi mál verði á hendi eins sýslumanns. Er það mikilvægt til að tryggja samræmi við mat og afgreiðslu málanna.

Undirstrika ber að ef synjað er viðurkenningar á hjónavígslu sem framkvæmd er erlendis þá hefur hjúskapurinn engin réttaráhrif hér á landi, hvorki samkvæmt ákvæðum hjúskaparlaga, erfðalaga, barnalaga né annarra laga. Viðkomandi geta því t.d. ekki óskað þess að slíta hjúskapnum hér á landi. Þá geta þau, þrátt fyrir ákvæði 11. gr. hjúskaparlaga, gengið í nýjan hjúskap hér á landi að uppfylltum öðrum hjónavígsluskilyrðum. Þá geta þau jafnframt látið á það reyna hvort þau njóta eftir atvikum tiltekinna réttinda og bera skyldur sem fylgja óvígðri sambúð.

Um 7.-8. gr.

Í ákvæðunum eru lagðar til breytingar á 114. og 123. gr. laganna sem snúa að lögsögu í hjónaskilnaðarmálum. Lagðar eru til breytingar varðandi lögsögu íslenskra stjórnvalda og dómstóla til þess að veita lögskilnað hér á landi í tilteknum tilvikum ef hvorugur aðili býr hér á landi og viðkomandi eru ekki íslenskir ríkisborgarar, að uppfylltum öðrum skilyrðum laganna. Geta hér sérstaklega átt við tilvik þar sem samkynhneigð pör hafa komið til landsins og gengið í hjúskap og hjúskapurinn er ekki viðurkenndur í landi þar sem aðilar eiga ríkisfang eða eru búsettir.

Í 6. gr. eru lagðar til breytingar á 114. gr. laganna sem snýr að lögsögu dómstóla og í hvaða tilvikum sé heimilt að höfða hjónaskilnaðarmál hér á landi. Lagt er til að mál til hjónaskilnaðar megi höfða hér á landi ef hjónavígslan hefur farið fram hér og leitt er í ljós að stefnandi geti ekki höfðað mál í því landi sem hann á ríkisfang eða er búsettur.

Í 7. gr. eru lagðar til breytingar á 123. gr. laganna sem snýr að lögsögu í málum sem stjórnvöld hafa til meðferðar á grundvelli laganna. Lagt er til að stjórnvöld geti leyst úr málum hér á landi ef hjónaskilnaðar er krafist og hjónavígsla hafi farið fram hér á landi og leitt er í ljós að sá sem óskar hjónaskilnaðar geti ekki óskað eftir hjónaskilnaði í því landi sem hann á ríkisfang eða er búsettur.

Að öðru leyti vísast til umfjöllunar í almennum athugasemdum frumvarpsins.

Um 9. gr.

Í ákvæðinu eru lagðar til breytingar á 133. gr. laganna. Lagt er til að ráðherra verði heimilt að ákveða með reglugerð að könnun á hjónavígsluskilyrðum skv. 1. mgr. 14. gr. og viðurkenning á hjónavígslu erlendis skv. 25. gr. a verði á hendi eins sýslumanns. Er það lagt til með það markmið að hagræði geti falist í því að fela einu sýslumannsembætti umrætt verkefni.

Um 10. gr.

Í ákvæðinu er lagt til að nýtt ákvæði, 142. gr., bætist við lögin sem fjallar um lagaskil en þar er áréttað að ákvæði 25. gr. a laganna um viðurkenningu hjónavígslu sem framkvæmd er erlendis eigi einungis við um beiðnir sem berast eftir gildistöku laganna.

Um 11. gr.

Í ákvæðinu er lagt til að lögin öðlist þegar gildi að undanskildum 5. og 3. tölul. 12. gr. frumvarpsins sem snúa að því að sýslumenn hafi einungis heimild til að kanna hjónavígsluskilyrði, ákvæði um heimild til þess að taka gjald fyrir útgáfu könnunarvottorðs og breytingar á lögum um aukatekjur ríkissjóðs nr. 88/1991 um gjald fyrir útgáfu könnunarvottorðs. Talið er nauðsynlegt að gefa meira svigrúm til að undirbúa þær breytingar þar sem um er að ræða fjölda mála sem munu færast til sýslumanna og mögulega til eins sýslumannsembættis. Undirbúa þarf þær breytingar í samvinnu við sýslumannsembættin til þess að gera þeim kleift að taka við auknum fjölda verkefna. Lagt er til að gildistaka hvað varðar 5. og 3. tölul. 12. gr. frumvarpsins verði 1. janúar 2022.

Um 12. gr.

Í ákvæðinu eru lagðar til nauðsynlegar breytingar á nokkrum lögum.

Um 1. og 2. tölul.

Í ákvæðunum eru lagðar til breytingar á barnalögum og lögræðislögum vegna afnáms undanþágu í 7. gr. hjúskaparlaga um að ráðuneytið geti veitt yngri einstaklingi en 18 ára leyfi til að ganga í hjúskap.

Í 1. tölul. er lagt til að fella á brott 2. mgr. 61. gr. núgildandi barnalaga nr. 76/2003 um brottfall skyldu til greiðslu meðlags ef barn gengur í hjúskap.

Í 2. tölul. er lagt til að fella brott 2. mgr. 1. gr. lögræðislaga nr. 77/1997 sem kveður á um að ef einstaklingur sem sé ólögráða fyrir æsku sakir stofni til hjúskapar þá verði hann lögráða upp frá því.

Um 3. tölul.

Í ákvæðinu eru lagðar til breytingar á lögum um aukatekjur ríkissjóðs nr. 88/1991. Lagt er til að í 14. gr. laga um aukatekjur ríkissjóðs verði heimilt að taka gjald fyrir útgáfu könnunarvottorðs, 4500 kr. Eins og kemur fram í almennum athugasemdum frumvarpsins er tilgangur gjaldsins til þess að fjármagna aukin verkefni hjá sýslumönnum.